

Kartlegging og analysearbeid som ledd i utviklingsarbeid.

Sundvolden 10.november 2021

Per E. Garmannslund
Dosent Phd

Innhold

- Kartlegging og analysearbeid i barnehage og skole – grunnlag og hensikt.
- Prinsipper for å fortolke tall fra kvantitative kartlegginger
- Praktiske eksempler fra kartlegging og analysearbeid

Skolebasert vurdering – et rettslig krav til skolen

- § 2-1 Skolebasert vurdering

Skolen skal jamleg vurdere i kva grad organiseringa, tilrettelegginga og gjennomføringa av opplæringa medverkar til å nå dei måla som er fastsette i Læreplanverket for Kunnskapsløftet [LK 2020]. Elevane skal involverast i denne vurderinga. Skoleeigaren har ansvar for å sjå til at vurderinga blir gjennomført etter føresetnadene

Rammeplan for barnehagen, kap. 7

Vurdering

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet. Det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

Strategi for kvalitetsutvikling i skolen i lys av fagfornyelsen

4.3 Støtte til å ta i bruk verktøy og ressurser for kvalitetsutvikling

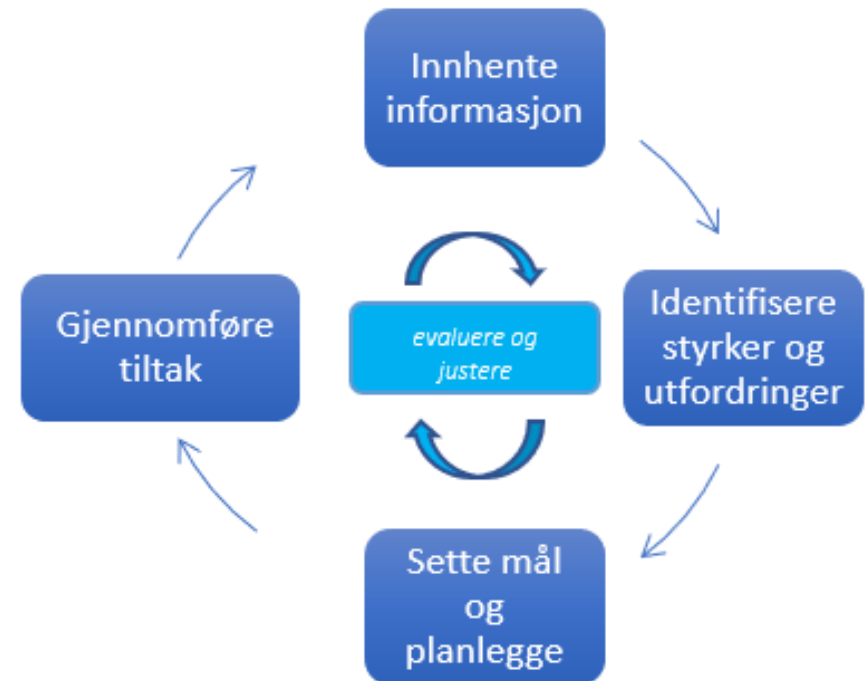
Et viktig kjennetegn ved skoler som lykkes med kvalitetsutvikling, er at de har kompetanse i å kartlegge og fortolke informasjon slik at resultatet kan danne grunnlag for utviklingsarbeid.

Å bevege seg fra kunnskapsinnhenting til kvalitetsutvikling forutsetter at lærere, ledere og skoleeiere drøfter og fortolker resultater. Denne prosessen bidrar til å utvikle vurderingskompetanse og forståelse av hva som kan være realistiske og hensiktsmessige tiltak basert på resultatene.

Kartlegging og analysearbeid i barnehage og skole – grunnlag og hensikt

- Ansatte, ledere og barnehage- og skoleeiere må samarbeide om å identifisere utfordringer og utvikle tiltak bygget på forskningsbasert kunnskap og felles erfaring.

- Udir.no - Kompetanse som grunnlag for kvalitet

Ståstedsanalysen

- Ståstedsanalysen er et refleksjons- og prosessverktøy og et hjelpemiddel for skolebasert vurdering. Målet er å skape felles refleksjon over skolens praksis og hvilke områder en vil prioritere i eget utviklingsarbeidet.
- Logikken er enkel: Hvis vi vil utvikle skolen er det smart å starte med å få en oversikt over nå-situasjonen innen viktige områder for elevenes læring og utvikling.
- Hensikten er å fremskaffe et informert grunnlag for å finne områder hvor en har et utviklingsbehov. Den endelige fastsetting av utviklingsområdene områdene skjer etter felles refleksjoner og drøftinger.

Kartleggingsarbeid og ståstedsanalyser: Hva, hvordan, hvorfor?

- Når vi tester og bruker kartleggingsverktøy handler det å beskrive «virkeligheten» ved hjelp av tall i stedet for ord.
- Fordelen er at mange kan få uttrykke sin mening
- Ulempen er at en må «standardisere» svarmulighetene/alternativene hvis en skal ha nytte av en den tallmessige tilnærmingen
- Tall i seg selv skaper noen utfordringer fordi det oppfattes gjerne som «sannheter»

Hvordan tenker vi om tall?

- Vi er ikke vant med å benytte tall i dagliglivets tale på samme måte som ord.
- Vi sier f.eks. neppe: «I går var jeg 25 %, men i dag er jeg 80 %»
- Mer naturlig og forståelig å si: « I går var jeg ikke i særlig form, i dag er jeg mye bedre»
- Statistiker Jo Røislien sier det slik: «Vi er vant til å finne mening i tekst, men med tall er det helt annerledes. – Selv om det ikke nødvendigvis stemmer, oppfatter hjernen et tall som mer sant enn et ord.» (www.nrk.no)

Hva med ord og uttrykk

Skole

- skolens læringskultur
- felles verdigrunnlag
- god dømmekraft
- tilpasset opplæring
- demokratiske prosesser
- dybdelæring

Barnehage

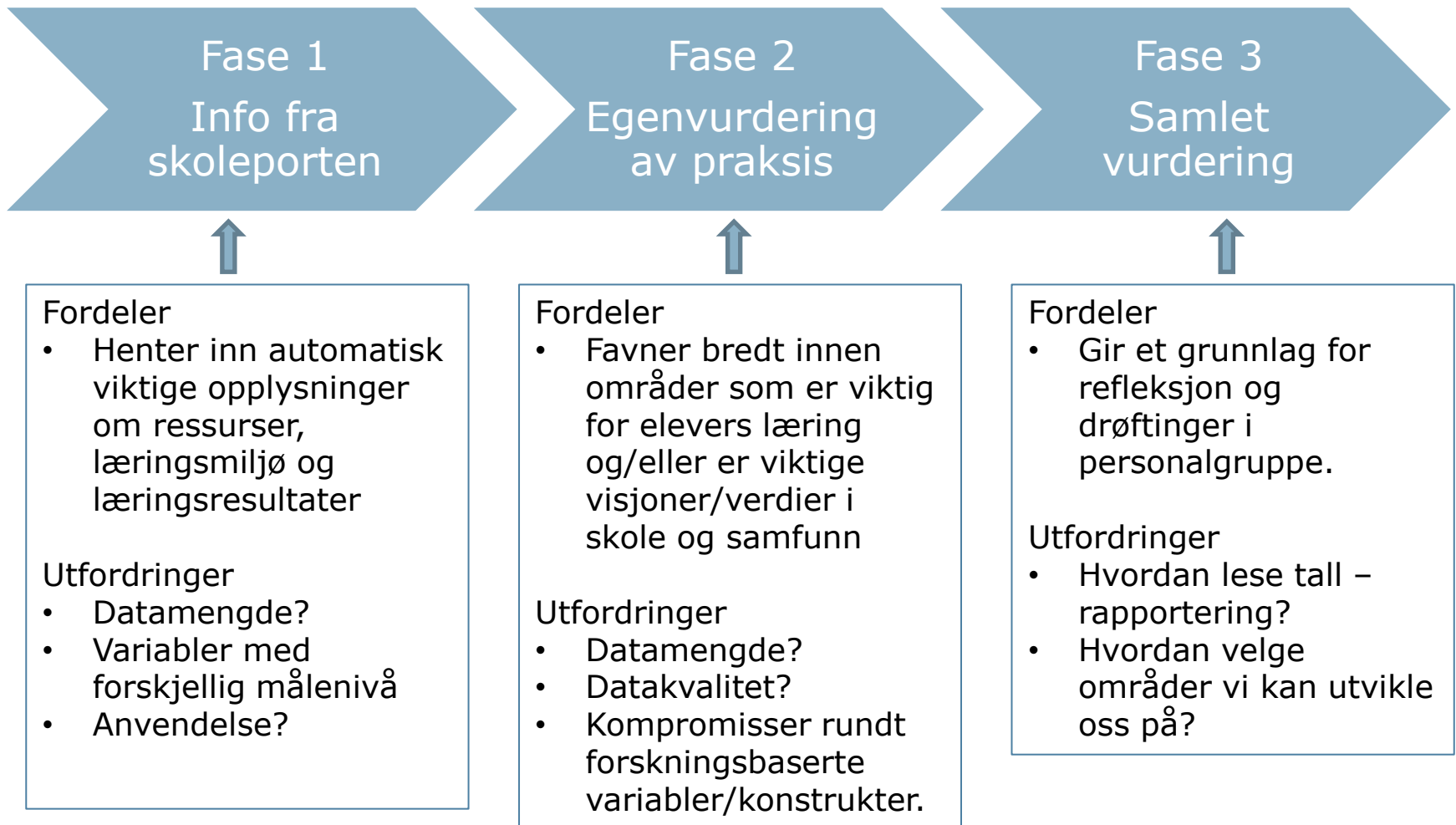
- Lekens egenverdi
- Mangfold som ressurs
- Inkluderende fellesskap
- Helhetlige læringsprosesser
- Uheldige samspillsmønstre

Svaralternativene i ståstedsanalysen

- Grønn – skolens praksis er tilfredsstillende
  - Gul – skolens praksis må bedres
  - Rød – skolens praksis må endres – tiltak er nødvendige
-
- To forhold ved svaralternativer i ståstedsanalysen:
    - Gjensidig utelukkende kategorier.
    - Kan rangeres (her pga trafikklysmetaforen – tilfredsstillende/kan bli bedre/må endres)

Gangen i prosessen rundt ståstedsanalysen

Omfang ståstedsanalysen

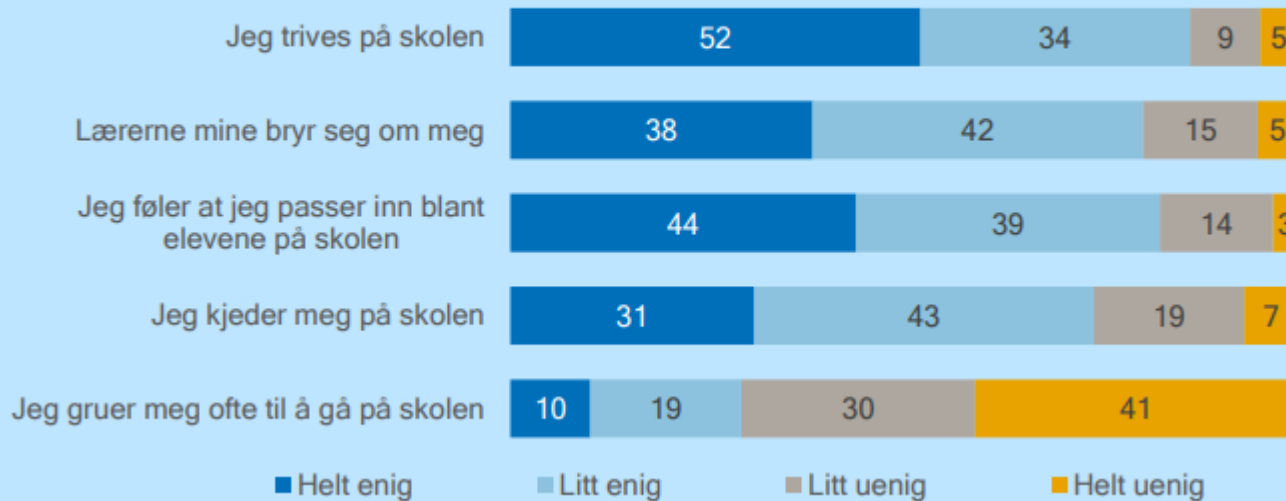
▼	Hvordan er praksis på skolen? – helhetsperspektivet
▼	Tilleggsbolk 1: Læringsmiljø
▼	Tilleggsbolk 2: Læreplanarbeid og skolebasert vurdering
▼	Tilleggsbolk 3: Elevenes motivasjon, undervisvurdering og læring
▼	Tilleggsbolk 4: Klasseledelse
▼	Tilleggsbolk 5: Profesjonsutvikling og skoleutvikling
▼	Tilleggsbolk 6: Samarbeid skole-hjem
▼	Tilleggsbolk 7: Arbeid med grunnleggende ferdigheter
▼	Tilleggsbolk 8: Real FAG
▼	Tilleggsbolk 9: Yrkesfaglig opplæring
▼	Tilleggsbolk 10: Samarbeid skole – bedrift
▼	Tilleggsbolk 11: Inkludering

Antall utsagn per bolk

- Helhet – 34
- B1 - 25
- B2 - 19
- B3 – 27
- B4 – 22
- B5 – 24
- B6 – 9
- B7 – 23
- B8 – 23
- B9 – 11
- B10 – 10
- B11- 10
- Tilsammen 237 utsagn

To måter å måle på: Hva er likt/ulikt?

Hvordan ungdom opplever skolen

Kvaliteter ved variablene i ståstedsanalysen

- Når vi kartlegger noe (som i ståstedsanalysen), så undersøker vi oppfatninger og egenskaper rundt kvalitative fenomener. Disse egenskapene, dvs. hva vi kartlegger i de enkelte spørsmål, kalles variabler.
- Variabler har ulike kvaliteter, f.eks. er noen mer presise i hva de måler enn andre.
- Svarskala og muligheter avgjør det vi kaller målenivå.

VM skiskyting 2021 resultater mixed stafett

3.plass

2.plass

1.plass

1:21:16
(27 sek + 30 sek)

1:20:46
(27 sek)

1:20:19

Foreldreundersøkelsen - kategoriske data

Relasjon mellom barn og voksen

Hvor enig eller uenig er du i følgende utsagn:	Helt enig	Delvis enig	Verken enig eller uenig	Delvis uenig	Helt uenig	Vet ikke
Jeg opplever at barnet mitt føler seg trygg på personalet i barnehagen	☐	☒	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at de ansatte tar hensyn til mitt barns behov	☒	☐	☐	☐	☐	☐
Jeg opplever at personaltettheten - antallet barn per voksen - i barnehagen er tilfredsstillende	☐	☐	☐	☐	☐	☒
Jeg opplever at de ansatte er engasjerte i mitt barn	☐	☒	☐	☐	☐	☐

Refleksjon, erfaringsdeling og spørsmål

- <https://no.padlet.com/pereg1/Sundvolden>
- 20 min – samtale rundt bordet

Pålitelighet og gyldighet...

- To fallgruver som påvirker alle faser i en kartlegging.
  - «Søppel inn - søppel ut» (GIGO 1 – Garbage in, garbage out)
  - Søppel inn – evangelium ut (GIGO 2 – Garbage in, gospel out»)

Garbage in, garbage out – garbage in, gospel out

- Hva mener dere å kunne lese ut av denne rapporten?
- 20 ansatte i vedkommende barnehage har svart på undersøkelsen.

Vennskap og fellesskap

1. I denne barnehagen bidrar vi til at alle barn får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek	95%	5%	0%	0%	
2. I vår barnehage jobber vi for at barna skal oppleve barnehagen som et trygt og utfordrende sted der de kan prøve ut ulike sider ved samspill, fellesskap og vennskap	100%	0%	0%	0%	
3. I vår barnehage støtter vi alle barn i å mestre motgang, håndtere utfordringer og bli kjent med egne og andres følelser	85%	15%	0%	0%	
4. Om et barn i denne barnehagen opplever krenkelses eller mobbing, vil vi i personalet håndtere, stoppe og følge opp dette	80%	20%	0%	0%	
5. I vår barnehage legger vi til rette for at hvert eneste barn får oppleve at det er en betydningsfull person for fellesskapet	95%	5%	0%	0%	
6. I vår barnehage sørger personalet for at hvert eneste barn erfarer å være i positivt samspill med andre barn og voksne	95%	5%	0%	0%	
7. I vår barnehage bidrar personalet til at alle barn får leke med andre	95%	5%	0%	0%	
8. I vår barnehage sørger personalet for at alle barn får oppleve vennskap og lære å beholde venner	95%	5%	0%	0%	
9. I vår barnehage samtaler vi om normer for samhandling og inviterer barna til i fellesskap å utforme normer for samhandling	95%	5%	0%	0%	

Grønn - Praksis er tilfredsstillende Gul - Praksis bør bli bedre Rød - Praksis må endres
- tiltak er nødvendig Vet ikke

Deskriptiv statistikk

- Deskriptiv statistikk er grunnleggende statistisk analyse hvor formålet er å beskrive en eller flere variabler i et utvalg eller en populasjon.
- To begreper er sentrale i deskriptiv statistikk:
  - **Sentraltendens**
    - Hva er det mest typiske svaret i en fordeling?
    - Hvilken verdi er den mest sentrale i fordelingen?
  - **Spredning**
    - Hvordan avviker de ulike deltakernes svargivning fra det typiske svaret?
    - Stor spredning indikerer i hvilken grad enhetene er forskjellige/ulike (eller motsatt – lav spredning betyr at respondentene er like i sine svar).

Rapporten fra Udanningsdirektoratets ståstedsanalyse

- Ingen valgmuligheter når det gjelder hva en henter ut av sentraltendens eller spredning.
- En får automatisk ut prosentvis fordeling mellom svaralternativene i form av tall og en rekke «100 % vertikal stolpediagram».

Egenvurderingen av skolens ståsted er markert slik:

Grønn: Skolens praksis er tilfredsstillende.	Gul: Skolens praksis må bedres.	Rød: Skolens praksis må endres - tiltak er nødvendig.
		

For å krysse grønt bør forholdene være jevnt over gode, men ikke nødvendigvis perfekte.

Statistisk signifikant eller praktisk signifikant

- Statistisk signifikans er et begrep som brukes for å beskrive sannsynligheten for at noe er et resultat av tilfeldigheter. Et resultat av en statistisk analyse betegnes som statistisk signifikant dersom det er lite sannsynlig at resultatet har oppstått tilfeldig.
- Ståstedsanalysene gir ikke grunnlag for å regne på signifikans, men det vil likevel styrke analysen hvis en kan utelukke at det en mener å finne, ikke er et resultat av tilfeldigheter eller dårlig forberedt kartlegging.
- Samtidig må en i neste steg tenke igjennom hva som er ideelt contra hva som er praktisk mulig i forhold til hvilke områder en skal velge å gjennomføre tiltak.
- Tiltak med stor effekt kan også vise seg vanskelig i praksis pga. store kostnader. På samme måte kan noen tiltak være fornuftige fordi trass begrenset effekt er de realistiske og enkle å få til.

Til slutt...

- Noen råd og refleksjoner ut fra erfaringer
  - Ledere/ledergruppen i barnehage og skole behøver å utvikle kartleggings- og analysekompetanse.
  - Lederansvar å styre prosessen
    - Velge ut tema/områder som bør kartlegges
    - Forankre kartleggingen i personalgruppen
    - Sørge for gjennomføring og refleksjon i ledelsen og personalgruppen
  - Hele personalgruppen må få hjelp til å se på kartlegging av kompetanse- og utviklingsbehov som en ressurs.
  - Resultater er indikatorer, ikke sannheter
  - Formålet er kollektiv læring og utvikling.

Takk for oppmerksomheten!

- Spørsmål??